

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

-

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

Esityksen mukaan päätöksestä tulee ilmetä mm. palvelu, johon maksu perustuu, maksun suuruus ja sen peruste. Tämä lisää maksuperusteiden avoimuutta ja ymmärrettävyyttä.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Esityksen mukaan käyttämättä jätetyistä palveluista voitaisiin periä maksu nykyistä laajemmin. Nykyisin maksu voidaan periä vain tietyistä terveydenhuollon palveluista. Jatkossa maksu koskisi terveydenhuollon palveluihin varattuja vastaanottoaikoja sekä ulottuisi myös nykyistä laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin koskien esim. äitiysneuvolan lääkärivastaanottoja ja lyhytaikaisia asumispalveluja. Tämä voi osaltaan ehkäistä ns. varmuuden vuoksi tehtyjä "turhia" varauksia ja ehkäistä palvelujen "tyhjäkäyntiä" palvelujen käyttöä tehostaen.

Maksun voisi jatkossa periä kaikilta 15 vuotta täyttäneiltä, ellei se ole kohtuutonta. Alaikäisten kohdalla tulee huomioida se seikka, miten mahdollisesti ulosottoon siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon maksut vaikuttavat henkilön luottotietoihin. Joidenkin nuorten kohdalla tämä saattaa johtaa tilanteeseen, jossa henkilölle voi kertyä julkisten sosiaali- ja terveystalvelujen maksuista merkintä luottotietoihin jo alaikäisenä, mikä erittäin merkittäväällä voi vaikeuttaa esimerkiksi työpaikan tai asunnon saamista, ja tätä myötä johtaa myös suuriin elämänhallinnallisiin ongelmiin.

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsövärdstjänster

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Esityksen mukaan maksukattoa kerryttävien maksujen maksupohja laajenee sisältämään osittain myös suun terveydenhuollon asiakasmaksut, tilapäisen kotisairaanhoidon / kotisairaalahoidon maksut sekä terveydenhuollon ammattihenkilön antamien hoitojen maksut nykyistä laajemmin. Myös toimeentulotuesta maksetut asiakasmaksut kerryttäisivät maksukattoa. Maksukattoa kerryttävän maksupohjan laajentaminen suun terveydenhuoltoon hyödyttää erityisesti vähävaraisia henkilöitä, jotka nykyisin ovat ainakin osittain taloudellisista syistä käyttäneet suun terveydenhuollon palveluja melko vähän. Muutoksen myötä suun terveydenhuollon palveluja tultaneen käyttämään enemmän, mikä voi ehkäistä raskaampien toimenpiteiden tarvetta.

Vuosi sitten rauenneessa asiakasmaksulakiesityksessä esitettiin, että asiakkaiden maksukaton täyttymistä seurataan automaattisesti eikä se ole enää asiakkaan omalla vastuulla. Nykyisessä esityksessä tämä ei valitettavasti ole enää mukana. Asiaa on tarkoitus tarkastella uudestaan asiakasmaksulainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Automaattisen maksukattoseurannan kehittäminen on erityisen tärkeää. Nykytilanteessa asiakkaiden tulee itse seurata maksukaton täyttymistä, mikä käytännössä johtaa siihen, että maksukatto ei täyty, vaikka asiakas todellisuudessa on siihen oikeutettu. Automaattinen maksukaton seuranta parantaa etenkin niiden asiakkaiden asemaa, joilla on elämänhallinnallisia haasteita ja / tai heikko toimintakyky, ja sitä myötä todennäköisesti myös paljon tarvetta sosiaali- ja terveystaloukselle.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Esityksen mukaan asumispalvelujen maksuja yhdenmukaistetaan sekä asiakkaalle jäävästä vähimmäiskäyttövarasta säädetään laissa huomioiden työeläkeindeksin muutos. Tämä on parannus verrattuna nykyiseen tilaan, jossa maksut ovat vaihdelleet eri kuntien kesken tai jopa kunnan sisällä. Samoin asiakkaille on jäänyt myös eri suuruisia vähimmäiskäyttövaroja. Jatkossa maksut ja vähimmäiskäyttövarat määräytyvät kaikille asiakkaille samalla tavalla.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsvård och långvarig familjevård

-

10 e § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 f § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 g § Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksut määräytyisivät jatkossa yhdenmukaisesti asiakkaan tulojen perusteella. Lisäksi muiden pitkäaikaisten asumispalvelujen maksut sekä jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun maksut määräytyisivät esityksessä ehdotetun maksutaulukon mukaisesti. Ehdotetut muutokset rajaisivat kuntien harkintavaltaa maksujen määrittämisessä, mikä lisäisi asiakkaiden yhdenvertaisuutta koko maassa ja vähentäisi eriarvoisuutta.

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

Esityksessä on positiivista pykälään kirjattava täsmennys, että tehostettuun palveluasumiseen liittyvistä tukipalveluista ei saa periä erillistä maksua. Esimerkiksi turvapalvelun tulee sisältyä asiakasmaksuun. Tämä selventää nykyistä tilannetta, jossa tehostetun palveluasumisen asiakkailta on saatettu laskuttaa asumiseen liittyvistä tukipalveluista.

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrittäminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

Esitys yhdenvertaistaa asiakasmaksujen määräytymistä tilanteessa palvelun keskeytyessä. Nykyisellään kuntien kesken on saattanut olla suuria eroja ja asiakkaat ovat joutuneet maksamaan maksuja erilaisin perustein.

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

Säädös maksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä on yllättävän vähän käytetty ja tuntematonkin säädös. Esityksessä esitetään, että maksun alentaminen ja perimättä jättäminen on ensisijaista toimeentulotukeen nähden. Pykälän tarkoituksena on lisätä kuntien tietoisuutta asiakasmaksujen huojentamista koskettavasta velvoitteesta, mikä on nykytilanteeseen verrattuna positiivista. Kuntien toimiessa pykälän veloitteen mukaan, tulevat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen takia tehdyt toimeentulotukihakemukset todennäköisesti hieman vähenemään. Suositeltavaa on, että maksualennusten / maksujen perimättä jättämisen arvioimiseksi ja tekemiseksi kehitetään asianmukaiset ja mahdollisimman kevyet sekä selkeät toimintakäytännöt. Nykyisellään kunnissa on asiassa kirjavina käytäntöjä.

Muutos näin ollen selkeyttää nykyisiä käytäntöjä. Ajallinen ulottuvuus on nykyiselläänkin ongelmallinen ja täsmennettäväksi tulee maksun alentamisen tai perimättä jättämisen arvioinnin yhteydessä käytettävä tarkasteluajanjakso.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

-

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Laajala Leena
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Siirilä Niina
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto